

HEKKELMAN ADVOCATEN N.V.
NIEUWSBRIEF SECTIE PERSONEN- EN FAMILIERECHT
(1 FEBRUARI 2010)

“WAT IS REDELIJK: DOORBETALEN OF TERUGBETALEN VAN PARTNERALIMENTATIE?”

Mr. C.M. Koopman

In dit artikel wordt er gemakshalve vanuit gegaan dat de alimentatieplichtige de man is en de alimentatiegerechtigde de vrouw.

De wet bepaalt dat een door de rechter vastgestelde alimentatie dan wel een door partijen overeengekomen alimentatie kan worden gewijzigd (verlaagd) indien de omstandigheden, waarmee bij de eerdere vaststelling van de alimentatie rekening is gehouden, wijzigen. Indien de alimentatieplichtige buiten zijn schuld om (een deel van) zijn inkomen verliest, heeft hij de mogelijkheid om verlaging of nihilstelling van de alimentatie te vragen bij de rechter. Indien de rechter de eerder vastgestelde of overeengekomen alimentatie vervolgens verlaagt of op nihil vaststelt, is een belangrijke vraag vanaf welke datum de gewijzigde alimentatie ingaat.

Op grond van de wet geldt dat de rechter een grote mate van vrijheid heeft bij het vaststellen van de ingangsdatum van de gewijzigde alimentatie. In de praktijk zijn drie data denkbaar, te weten: 1) de datum waarop de gewijzigde omstandigheden zijn ontstaan, 2) de datum waarop het verzoek tot alimentatieverlaging wordt ingediend bij de rechter en 3) de datum waarop de rechter uitspraak doet over het ingediende verzoek.

De alimentatieplichtige heeft belang bij een zo vroeg mogelijke ingangsdatum en gaat er vaak vanuit dat de gewijzigde alimentatie automatisch ingaat op de dag dat de gewijzigde omstandigheden zijn ontstaan, maar niets is minder waar. Indien er op die datum nog geen uitspraak van de rechter is waarin een ‘nieuwe alimentatie’ is vastgesteld, dan geldt op grond van de wet dat de ‘oude alimentatie’ door hem moet worden doorbetaald, ook al is dit vanwege de gewijzigde financiële situatie niet langer mogelijk. Stopt de alimentatieplichtige met de betaling van de alimentatie of wordt door hem minder betaald, dan heeft de alimentatiegerechtigde de mogelijkheid om met behulp van executiemaatregelen, bijvoorbeeld loonbeslag of beslag op een of meerdere bankrekeningen, de alimentatie te innen. De wet bepaalt dat de betalingsverplichting van de alimentatieplichtige -vrijwillig of onvrijwillig- doorloopt tot de dag waarop door de rechter anders wordt beslist.

De ingangsdatum die door de rechter wordt vastgesteld, is niet alleen van belang voor de alimentatieplichtige maar ook voor de alimentatiegerechtigde. Indien de ingangsdatum wordt bepaald op een datum die ligt vóór de uitspraak, loopt de alimentatiegerechtigde het risico dat zij de in de tussenliggende periode teveel ontvangen alimentatie moet terugbetalen. De alimentatiegerechtigde heeft belang bij een zo laat mogelijke ingangsdatum.

Het is inmiddels vaste jurisprudentie van de Hoge Raad dat de rechter, met het oog op deze terugbetalingsverplichting, een voorzichtig gebruik moet maken van zijn bevoegdheid om met ingang van een vóór zijn uitspraak gelegen datum wijziging te brengen in een alimentatie. De rechter zal moeten beoordelen of, en in hoeverre, in redelijkheid van de alimentatiegerechtigde terugbetaling van de teveel ontvangen alimentatie kan worden gevegd. Bij deze beoordeling spelen de hoogte van het mogelijk terug te betalen bedrag en de financiële situatie van de alimentatiegerechtigde een belangrijke rol. Indien de alimentatiegerechtigde aantoont dat zij de alimentatie in de tussenliggende periode volledig heeft moeten gebruiken om te voorzien in haar noodzakelijke kosten van levensonderhoud en zij daarvan geen gelden heeft kunnen reserveren of andere gelden voorhanden heeft om, zonodig, te kunnen overgaan tot terugbetaling, dan hoeft de alimentatiegerechtigde de teveel ontvangen alimentatie niet terug te betalen. De ingangsdatum wordt in een dergelijke situatie door de rechter vastgesteld op de datum van zijn uitspraak en niet op een datum die ligt voor zijn uitspraak. Het feit dat de alimentatiegerechtigde wellicht eerder rekening kon houden met een eventuele wijziging van de alimentatie lijkt dan niet relevant meer te zijn.

Op basis van deze jurisprudentie kan de alimentatieplichtige er niet meer vanuit gaan dat de teveel betaalde alimentatie wordt terugbetaald. Dit betekent dat de alimentatiegerechtigde die niet meer op tijd een wijzigingsverzoek kan indienen bij de rechter met de rug tegen de muur staat. Deze alimentatieplichtige zal nog gedurende een langere periode (lees: de duur van de procedure) de alimentatie moeten doorbetalen, en dat met de wetenschap dat hij de teveel betaalde alimentatie aan het eind van de rit niet terug zal ontvangen indien de financiële situatie van de alimentatiegerechtigde dat niet toelaat. Blijkbaar kan doorbetaling, anders dan terugbetaling door de alimentatiegerechtigde, wel in redelijkheid van de alimentatieplichtige worden gevegd, ook als zijn financiële situatie dit niet toelaat.

De alimentatieplichtige is door deze ontwikkeling in de jurisprudentie gewaarschuwd. Hij doet er verstandig aan om op tijd, zodra een wijziging van zijn financiële situatie in beeld komt, een wijzigingsverzoek in te dienen bij de rechter. De periode dat de alimentatie in de gewijzigde situatie moet worden doorbetaald, kan hij daarmee bekorten. Indien dit niet mogelijk is, zal hij moeten proberen met de alimentatiegerechtigde afspraken te maken over de doorbetaling van de alimentatie. De beste oplossing zou zijn om de alimentatie tijdelijk stop te zetten dan wel te verlagen tot het bedrag dat hij nog zou kunnen betalen. Als de alimentatiegerechtigde hiermee niet akkoord gaat, zou een creatieve oplossing kunnen zijn de alimentatie voor de duur van de procedure te betalen op de

derdengeldrekening van de advocaat van de alimentatiegerechtigde of de eigen advocaat, dit ter zekerheidstelling van doorbetaling dan wel terugbetaling.

Indien de alimentatieplichtige echter te maken krijgt met een alimentatiegerechtigde die op de hoogte is van de voorkeursbehandeling die de jurisprudentie haar geeft, dan kan hij niet anders dan de alimentatie doorbetalen tot de datum van de uitspraak en dient hij er op voorhand rekening mee te houden dat hij de teveel betaalde alimentatie niet terug zal ontvangen.